

Date: 21st April-2025

**USING PROBLEM-BASED LEARNING METHODS TO IMPROVE THE
EFFECTIVENESS OF HIGHER EDUCATION**

Dzhuraeva Mukhayyo

Assistant at Tashkent State University of Economics

Abstract: This article is dedicated to problem-based learning, which is considered one of the active teaching methods used to achieve effectiveness in the higher education system. Using this method in classes with students not only ensures engagement but also helps them independently master the topic. Additionally, it deepens students' thinking and broadens their worldview.

Keywords: problem-based learning, activity, student, independence, lesson process, task, criterion, method, compatibility, personality, logic

Nowadays, in order to ensure the effectiveness of education, the use of active teaching methods is required. A teaching method is considered the foundation of the complex process of cooperation between the educator and the learner to achieve educational objectives. Methods are designed to ensure the achievement of desired outcomes that the student is expected to know, apply, and value upon completion of the educational period. According to experience, the main effectiveness criteria of a method are as follows:

- its suitability and efficiency for solving assigned tasks;
- simplicity and ease of use;
- not only the ability to ensure the best results but also the high reliability of achieving them.

Active teaching methods are those that stimulate the cognitive activity of learners. They are based on dialogue that enables free exchange of ideas about solving a specific problem.

The most widespread and distinctive teaching methods include the following: discussion, debate, games, case study, project method, problem-based method, brainstorming, and others.

One of the important criteria for the effective use of such methods is the creation of a problematic situation and the ability to put the problem on the agenda. In today's education system, the most commonly used effective teaching technology is problem-based learning.

Problem-based learning technology has wide significance in terms of effectiveness and is defined by a set of objectives. Hence, its main task is to stimulate activity, encourage participation in the process, and shape a research approach in thinking. Problem-based learning is closely connected with the goal of developing a creative and active personality. In this process, student independence grows significantly compared to reproductive forms

Date: 21st April-2025

of instruction. Today, as the need for widespread use of this technology grows, it becomes essential for the teacher to create problem situations in students' learning activities and to organize scientific-research methods of mastering new knowledge through resolving educational tasks and questions. At the core of problem-based learning lie certain laws of human activity and personality development. The process of human cognition in resolving logical contradictions is based on the didactic principle of problematization. The analysis of the current teaching process shows that it begins with a problematic situation, an unexpected surprise, or amazement—demonstrating the correctness of these conclusions. In the teaching environment, this acts as a specific stimulus for thinking and intellectual inquiry, affecting the student's mental, emotional, and sensory state. A problematic situation arises in specific teaching conditions organized purposefully using particular pedagogical tools. In addition, based on the nature of the studied topics, it is necessary to develop special techniques to create such situations. Thus, a problem situation in teaching is not merely a "random obstacle on the path of thought," but a state of intellectual tension created by specific cognitive goals. Such a situation involves traces of previously learned knowledge and the use of mental and practical methods to solve a newly arisen task. It is worth noting that not every difficulty is associated with a problematic situation (if new knowledge is not connected with previous knowledge, the mental difficulty is not considered a problem). Unlike any other cognitive difficulty, a problem situation allows the student to perceive hidden inner relationships concerning a specific concept or fact required by a task. According to experts, problem-based learning leads to increased student independence and broadens their thinking. Problem-based learning motivates students to engage in active cognitive processes and directs their thinking toward scientific inquiry. A problematic situation arises under specific pedagogical conditions and is structured purposefully. The essence of the problematic situation is that it emerges from the difficulty of making a decision due to the need for alternative choices and the emergence of contradictions between previously known information and new facts or phenomena.

A problem motivates the search for a solution to its causes. Therefore, whether it's a lecture, practical session, or seminar, it is extremely important for the teacher to pose a problem or create a problematic situation. The unique feature of this method is the act of placing problems before students. A problem-based lecture begins with a question or the posing of a problem, and the lecturer either systematically and logically solves it or shows the paths to a solution.

Муаммони келиб чиқиш сабабларини ечимини топишга ундайди. Шунинг учун ҳам ҳоҳ маъруза, ҳоҳ амалий машғулоти, семинар бўлсин ўқитувчининг муаммо қўйиши, ёки муаммоли вазият вужудга келтириши катта аҳамиятга эга. Мазкур методнинг ўзига хос жиҳати талабалар олдида муаммолар қўйишдир. Муаммоли маъруза савол, яъни муаммо қўйиш орқали бошланади, маърузачи томонидан изчил ва мантикий ҳолда ечиб берилади ёки уни ҳал этиш йўллари кўрсатилади. Таълим жараёнида мақсадга эришиш учун муаммоли ўқитишга қатор талаблар қўйилади:

Date: 21st April-2025

Булар: - муаммоли ўқитиш таълим олувчилар эҳтиёжларини қондириш ва фаоллигини оширишга йўналтирилиши;- тақдим этилган муаммонинг таълим олувчилар учун аниқ ва тушунарли бўлиши; - қўйилган муаммонинг муҳимлиги; - муаммо иложи борида реал ҳаётдан олинishi; - таълим олувчилар учун муаммо маълум аҳамиятга эга бўлиши; - таълим олувчиларнинг ҳамкорликда фаол ишлаши; - муаммога алоқадор ахборотлар; - муаммони ечиш. Педагогик

технологиялар педагогнинг талабага нисбатан муносабатига қараб бир қанча турларга бўлинади: 1) авторитар технология; бунда педагог асосий субъект сифатида бошқарувчи, текширувчи, талаб қилувчи бўлиб майдонга чиқади, талаба эса тобе сифатида тан олинади. 2) дидактик технология, бунда педагогнинг ўрни маълум юқори бўлиб, бу технология марказида таълим жараёни туради ва тарбиядан устунлик қилади. 3) шахсга йўналтирилган технология, бунда тизимнинг марказида талаба шахси туради, талабанинг ривожланишида соғлом психологик хусусиятни ташкил қилиш, имконият ва қобилиятларни ўстириш асосий бўлиб ҳисобланади. Бу йўналиш ҳам ўз навбатида қуйидаги гуруҳларга бўлинади: а) инсоний (шахсий) технология, бу технология ўзининг психотерапевтик хусусияти билан ажралиб туради. б) ҳамкорлик, бу ўзаро тенглик, демократизмга асосланган технология; в) эркин тарбия, талабага бунда танлаш, эркинлик, мустақиллик берилади; г) экзотерик, онгдан ташқари билимларни ўрганишга қаратилган технологиядир.

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки, бугунги кунда таълимда замонавий дидактика ва таълим таркибларининг самарадорлигини ошириш имкониятлари, янги ғоя ва технологияларнинг илмий ишлаб чиқирилиши ва амалий асосланиши қўлланилмоқда. Усулларнинг танлашни **асосий қондаси** - турлича эмас таълим бериш мақсадига мос келишини ҳисобга олиш ва усулларга қўйиладган **асосий талаб** - натижа берадиган, фақат биттасини қўллаш эканлигига эътибор қаратиш лозим бўлади. Усулнинг асосий натижавийлигининг мезони эса - белгиланган вазифани ҳал этиш учун уни қўллашнинг мослиги ва тежамкорлиги. Таълим технологиясини лойиҳалашда усулни онгли танлаш, уларни ҳар бирининг имкониятларини кўра билиш керак. Интерфаоллик даража қанча юқори бўлса, таълим бериш жараёни шунча натижали бўлади.

Таълим усуллари таълимий мақсадларга эришиш бўйича таълим берувчи (ўргатиш) ва таълим олувчини (ўрганиш) ҳамкорий фаолиятини йўли сифатида кўрсатиш улар хусусияти ва ўқув фаолиятини натижалари бўйича қуйидагича гуруҳлаштириш имконини беради:

1 - гуруҳ: тайёр ўзлаштирувчилик ўқув фаолияти ва таълим олувчиларга билимларни 1 - даражада ўзлаштиришни таъминловчи, усуллар;

2 - гуруҳ: эсда қолганларни тасвирловчи ўқув фаолияти ва таълим олувчиларга билим ва кўникмаларни 2 - даражада ўзлаштиришни таъминловчи, усуллар;

Date: 21st April-2025

3 - гуруҳ: муҳокама қилувчи, қисман-изланувчилик ўқув фаолияти ва таълим олувчиларга билим ва кўникмаларни 3 - даражада ўзлаштиришни таъминловчи, усуллар;

4 - гуруҳ: мустақил изланувчилик фаолияти ҳамда 4 - даражада билимларни ўзлаштиришни таъминловчи, усуллар.

Замонавий технологик мутахассис бўлиш учун таълим технологияларининг барчасини, шу жумладан педагогик компонентларини чуқур ўрганиб, таҳлил қилиш лозим. Педагогик технология кўпроқ сифатли натижага эришишга қаратилган, у асосан педагогнинг маҳоратига, педагогик классификация турларидан моҳир фойдалана олишига, илмий-касбий тажрибасига, шахсий хусусият ҳамда инсоний фазилатларига боғлиқдир.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

1. Бекмуродов А.Ш, Голиш Л.В, Пулатов М.Э, Хажиева К.Н. Проектная технология обеспечения в вузе: Методическое пособие. - Т.: Тошкент давлат иқтисодиёт университети, 2009.
2. Голиш Л.В. Технологии обучения на лекциях и семинарах: Учебное пособие. // Под общей редакцией академика С.С. Гулямова. - Т.: ТГЭУ, 2005.
3. Khimmataliev D.O., Olmov K.T., Ergashev B.B., Chulpanova X.T., Abdullayeva R.M. Mechanisms of Professional Competence Development in Future Teachers based on Pedagogical and Technical Knowledge. Annals of the Romanian Society for Cell Biology. ISSN:1583-6258, Vol. 25, Issue 2, 2021, Pages. 2950 - 2958 Received 20 January 2021; Accepted 08 February 2021.
4. Абдуллаева Р.М. Внедрение дистанционных технологий и электронного обучения в учебный процесс. ISSN2700-8622 Eurasian education, science and innovation journal Volume 5, march 2021. 64-67.
5. Khimmataliev D.O., Khakimova M. F., Abdullayeva R.M. Hkamidov J. Improving the professional competence of professional teachers. Journal of Critical Reviews, Vol.7, ISSUE, 11, 2020, 1131-1137 p.
6. Khimmataliev D.O., Khakimova M.F., Beknazarova Z.F., Minlishev R.Z. , Abdullayeva R.M. Formation of professional competence of students of technical universities through interdisciplinary integration. University Press Journals. November 21, 2019. 422-424.

